

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

1. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење овог Закона је одредба члана 97. став 1. тачка 17) Устава Републике Србије по коме Република Србија уређује и обезбеђује друге односе од интереса за Републику Србију, у складу с Уставом.

2. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Проблеми које закон треба да реши

Као пуноправна чланица Уједињених нација (у даљем тексту: УН) Република Србија је у обавези да усагласи своју законску регулативу са ратификованим конвенцијама те међународне организације.

У области спречавања прања новца најзначајније ратификоване конвенције су: Конвенција УН против незаконитог промета опојних дрога и психотропних супстанци из 1988 године - (у даљем тексту: Бечка Конвенција) и Конвенција против организованог транснационалног криминала из 2000. године (у даљем тексту: Палермо Конвенција).

У области борбе против финансирања тероризма УН је донела Међународну конвенцију о сузбијању финансирања тероризма. Република Србија је потврдила наведену конвенцију у јулу 2002. године. Овом конвенцијом се, поред установљавања обавезе за државе чланице да криминализују финансирање тероризма (што је учињено одредбом члана 393. Кривичног законика који је ступио на снагу 1. јануара 2006. године), прописује и обавеза установљавања законског оквира за предузимање превентивних мера на спречавању финансирања тероризма, као и обезбеђивање ефикасне међународне сарадње на овом плану.

У оквиру Савета Европе, најзначајнија конвенција у наведеној области је Конвенција о прању, тражењу, заплени и конфискацији прихода стечених криминалом и о финансирању тероризма из 2005. године, потписана исте године (у даљем тексту: Варшавска Конвенција).

Закон о спречавању прања новца и финансирања тероризма потребно је у потпуности усагласити са наведеним конвенцијама, што ће овим законом бити постигнуто.

Будући да је опредељење наше земље пуноправно чланство у Европској Унији (у даљем тексту: ЕУ), Република Србија се налази у процесу усаглашавања и прилагођавања законских прописа са захтевима и стандардима ЕУ. У области спречавања прања новца наведени стандарди су прописани Директивом (ЕУ) 2015/849 Европског парламента и Савета од 20. маја 2015. године о спречавању коришћења финансијског система у сврхе прања новца или финансирања тероризма (у даљем тексту: Директива ЕУ). Одредбе овог закона су усаглашене са стандардима прописаним наведеним документом.

Основа на којој је настао овај закон је Закон о спречавању прања новца и финансирања тероризма (у даљем тексту: претходни закон). Законом је регулисано деловање, активности и овлашћења Управе за спречавање прања новца и надлежних

надзорних органа. Овим законом је у великој мери имплементирана Директива 2005/60/ЕЗ, Уредба 1889/2005 Европског парламента и Савета од 26. октобра 2005. о контроли уношења или изношења готовог новца преко граница ЕУ (*Regulation EC No 1889/2005 of the European Parliament and of the Council of 26 October 2005 on controls of cash entering or leaving the Community*), Уредба 1781/2006 Европског парламента и Савета од 15. новембра 2006. године о информацијама о налогодавцу које прате трансфер средстава (*Regulation EC no 1781/2006 of the European Parliament and of the Council of 15 November 2006 on information on the payer accompanying transfers of funds*).

Дана 20. маја 2015. године донета је нова Директива (ЕУ) 2015/849 Европског парламента и Савета од 20. маја 2015. године о спречавању коришћења финансијског система у сврхе прања новца или финансирања тероризма мења и укида наведене стандарде, па је потребно Закон ускладити са овом директивом.

Такође, Република Србија је у периоду децембар 2014 – април 2016. године била предмет петог круга евалуације у погледу радњи и мера које предузима у циљу борбе против прања новца и финансирања тероризма, а коју врши Комитет Манивал Савета Европе. Евалуација је усмерена на сагледавање техничке усклађености са међународним стандардима за борбу против прања новца и финансирања тероризма (ФАТФ стандарди ревидирани 2012. године), али и процену делотворности целокупног система. На пленарном заседању Комитета Манивал, одржаном у априлу 2016. године у Стразбуру, усвојен је Извештај о евалуацији Републике Србије. Анализирани су коментари, оцене и препоруке из извештаја, које су унете у Закон.

Међународне стандарде у области спречавања прања новца и финансирања тероризма прописује и међународно тело - ФАТФ (*Financial Action Task Force*) које је, у оквиру своје надлежности, фебруара 2012. године донео нове међународне стандарде у области спречавања и откривања прања новца и финансирања тероризма (*Међународни стандарди у борби против прања новца и финансирања тероризма и ширења оружја за масовно уништење – ФАТФ Препоруке*), који уводе низ новина у начинима борбе против прања новца и финансирања тероризма, а нарочито: приступ заснован на процени ризика као обавезујући, обавезе посебне пажње за финансијске и нефинансијске институције када успостављају пословни однос са домаћим функционером, препоручују спровођење финансијске истраге паралелно са истрагом за кривично дело и др. Наведени документ представља и основ на коме почива рад Манивала (*Moneyval*) - тела Савета Европе које се бави проценом усаглашености националних система за спречавање прања новца и финансирања тероризма држава чланица Савета Европе са међународним стандардима.

Одредбе овог закона су усаглашене и са стандардима прописаним наведеним документима.

Уласком у Савет Европе и наша земља подлеже поступку мултилатералног оцењивања у спровођењу закона из области превентивне и кривичне регулативе, који се спроводи у оквиру Манивала. На пленарном састанку у априлу 2016. године усвојен је извештај и Србија је ушла у процедуру појачаног надзора од стране комитета Манивал у складу са којом ће бити дужна да извештава Манивал о напретку за годину дана. Наведени извештај, поред оцене да постоји неусаглашеност са међународним стандардима у овој области, садржи низ обавезујућих препорука, које је неопходно усвојити у року од годину дана до када Република Србија мора да докаже конкретне напретке у свакој од кључних области које су оцењене лошом оценом, у супротном ће бити стављена на листу држава које не примењују међународне стандарде у овој области. Због тога је неопходно да се у

најкраћем року изврше све припреме које подразумевају и доношење новог Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма.

Циљеви који ће се доношењем закона постићи

Основни циљ доношења новог Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма састоји се у унапређењу постојећег система откривања и спречавања прања новца и финансирања тероризма и усаглашавању закона са свим међународним стандардима у овој области.

На основу објављених оцена у Извештају комитета Манивал Република Србија улази у појачани надзор од стране Комитета Манивал, што имплицира обавезом извештавања Комитета у априлу/мају 2017. године о предузетим активностима на исправљању утврђених недостатака.

Доношење овог закона има за основни циљ да се, узимајући у обзир коментаре и препоруке из Извештаја, законски оквир за борбу против прања новца и финансирања тероризма унапреди како би се систем имао полазну основу за поправљање ефикасности и делотворности.

Сагледавајући целокупан систем кроз Извештај о евалуацији, донет је закључак да би се новим Законом велики број утврђених недостатака могао исправити и на тај начин усагласити са међународним стандардима у овој области.

Како је Република Србија недавно отворила поглавља у преговорима за приступање Европској унији, неопходно је национално законодавство убрзано усагласити са европским стандардима.

Разматране могућности да се проблем реши без доношења закона

Међународни стандарди, који су наведени у разлозима за доношење овог закона и са којима се Закон усаглашава, прописују да ова материја мора бити регулисана законом. Такође, претходни закон је на свеобухватан начин регулисао ову област, и дао је основ за доношење подзаконских аката и интерних аката субјеката који закон примењују, што је случај и са овим законом.

Зашто је доношење закона најбољи начин за решавање проблема

Претходни Закон о спречавању прања новца и финансирања тероризма је на систематски начин регулисао област борбе против прања новца и финансирања тероризма као целину. Законодавац је разматрао могућност доношења измена и допуна постојећег закона, али како су се током рада на овом закону прилике значајно промениле, у том смеру су се кретале и измене постојећих одредаба. У току рада на закону, интервенисано је у више од половине чланова закона, односно у више од 50 процената чланова закона су уношене измене и допуне. На основу једнствених методолошких правила за израду прописа, то је услов за доношење новог закона.

Поред тога, важећи закон је у тесној вези са функционисањем и ефикасношћу система који је од стране комитета Манивал оцењен прилично лошим оценама. Доношењем овог закона држава ће показати политичку спремност да се из темеља мења систем који показује озбиљне недостатке и излаже финансијски систем ризику од

злоупотреба. На основу политичке воље и признавања озбиљности проблема, доношењем овог закона, поставиће се основе за ефикасно функционисање и остваривање задатких циљева на плану борбе против прања новца и финансирања тероризма.

3. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

Чланом 1. закона одређује се предмет закона, и садржи одредбу да се Законом одређује надлежност Управе за спречавање прања новца (у даљем тексту: Управа) и других органа за спровођење одредаба овог закона.

У члану 2. дефинишу се појмови прања новца, финансирања тероризма, терористичког акта, терористе и терористичке организације. При дефинисању наведених појмова предлагач је пошао од дефиниција садржаних у међународним стандардима наведеним у претходном поглављу.

У члану 3. дефинишу се поједини појмови који се користе у закону (нпр. „готовинска трансакција”, „лични документ”, „службена исправа”, „информација о активностима странке”, „квази банка”, „страни функционер”, „стварни власник”, „пословни однос”, и др.).

Новина у односу на претходни закон је дефинисање домаћег функционера. Наиме, на основу дефиниције страног функционера, која је постојала у претходном закону, направљена је паралела и идентификовани су домаћи функционери који врше исту или сличну функцију које одговарају функцијама страних функционера. На основу дефиније „Функционер друге државе је физичко лице које обавља или је обављало високу јавну функцију у другој држави, као што је:

- шефа државе и/или владе, члана владе и његовог заменика;
- изабраног представника законодавног тела;
- судије Врховног и Уставног суда или другог судског органа на високом нивоу, против чије пресуде, осим у изузетним случајевима, није могуће користити редовни или ванредни правни лек;
- члана рачунског суда, односно врховне ревизорске институције и чланови органа управљања централне банке;
- амбасадора, отправника послова и високог официра оружаних снага;
- члана управног и надзорног органа правног лица које је у већинском власништву стране државе;
- члан органа управљања политичке странке.“

На основу ове дефиниције дата је следећа дефиниција домаћег функционера:

„Функционер Републике Србије је физичко лице које обавља или је обављало високу јавну функцију у земљи, као што је:

- председник државе, председник Владе, министар, државни секретар, посебни саветник министра, директор органа у саставу министарстава и посебних организација, као и њихови заменици и помоћници;
- народни посланик;
- судије Врховног касационог, Привредног апелационог и Уставног суда;
- председник, потпредседник и члан савета Државне ревизорске институције;

- гувернер, вицегувернер, члан извршног одбора и члан Савета гувернера Народа банке Србије;
- лице на високом положају у дипломатско-конзуларним представништвима (амбасадор, генерални конзул, отправник послова, шеф конзуларног представништва и др);
- члан органа управљања у јавном предузећу или привредном друштву у већинском власништву државе;
- члан руководећих органа (или органа управљања) политичке странке.“

Новину у овом закону представља и увођење дефиниције траста међу појмове који се користе у овом закону. Оваква промена инспирисана је замеркама које су дате у Извештају о евалуацији, у којем је констатовано да законодавство Републике Србије не познаје траст као правно лице које се може јавити као странка код обвезника по овом закону. Иако је траст правна институција коју не познаје наш правни систем, постоји могућност да се траст јави у власничкој структури странке, што може отворити могућност за злоупотребе система за праће новца или финансирање тероризма. Закон дефинише траст као лице страног права и том приликом су наведена и дефинисана сва лица која се у трасту могу јавити, то јест оснивач, лице које управља и располаже имовином која је предмет траста и корисник траста. Поред њих дефинисан је и заштитник траста који се у трасту може појавити и бити именован. У погледу овако дефинисаног траста, обвезници имају обавезу да предузимају све мере и радње познавања и праћења странке прописане законом.

Највише руководство је дефинисано на другачији начин него у претходном закону. Сада се прави веза са законом који уређује пословање обвезника – нпр. за банке се највишим руководством сматрају руководећи органи на начин како их дефинише закон који уређује пословање банака.

У члану 4. утврђују се обвезници који су обавезни да спроводе мере за откривање и спречавање прања новца и финансирање тероризма. Предлог закона у великој мери задржава круг обвезника, који су прописани постојећим Законом о спречавању прања новца из 2014. године. Међу постојеће обвезнике додати су ЈП Пошта Србије, јавни бележници и адвокати.

Прописивање обавезе примењивања радњи и мера из Закона за адвокате, адвокатска ортачка друштва и јавне бележнике учињено је из разлога прецизирања случајева када су наведени субјекти обавезни да спроводе прописане радње и мере. То су следеће ситуације: када помаже у планирању или извршавању трансакција за странку у вези са куповином или продајом непокретности или привредног друштва, управљањем имовином странке, отварањем или располагањем рачуном код банке, прикупљањем средстава неопходних за оснивање, обављање делатности и управљање привредним друштвима, оснивањем, пословањем или управљањем лицем страног права, као и када у име и за рачун странке врши финансијску трансакцију или трансакцију у вези са непокретношћу. Све наведене активности адвоката, адвокатских ортачких друштава и јавних бележника су у вези са пословним, односно финансијским активностима странке, а пре свега у вези са трансакцијама странке, и једино у тим случајевима произилазе обавезе за адвокате. У вршењу основних делатности, као што су: састављање тужби, захтева, предлога, молби, правних лекова, представки и других поднесака, састављање уговора,

изјава, општих и појединачних аката и других исправа, заступање и одбрана физичких и правних лица, адвокати нису у обавези да примењују одредбе Закона.

Члан 5. прописује да су обвезници при успостављању пословног односа или пре, у току и након вршења трансакције дужни да извршавају задатке у вези са спречавањем и откривањем прања новца и финансирања тероризма. У ставу 2. су затим на једном месту уопштено набројане све обавезе које су обвезници дужни да извршавају у складу са законом. Побројане обавезе су прецизније дефинисане у наставку закона.

Чланом 6. прописана је обавеза израде и редовног ажурирања анализе ризика. Наиме, код различитих врста странака, пословних односа, услуга које обвезник пружа у оквиру своје делатности или трансакција, ризик од прања новца и финансирања тероризма није једнак. Због тога је прописана обавеза анализе ризика којом обвезници оцењују колики ризик од могућих злоупотреба у циљу прања новца или финансирања тероризма, с њиховог аспекта, представља одређена врста странке, пословни однос, услуга коју обвезник пружа у оквиру своје делатности или трансакција. На основу тих сопствених оцена ризика, односно на основу категоризације врсте странака, пословних односа, услуга које обвезник пружа у оквиру своје делатности или трансакција обвезници ће прво одабрати одговарајући облик мера познавања и праћења странке (поједностављене, опште или појачане мере).

Према факторима ризика генерално се разликују следеће групе ризика од прања новца и финансирања тероризма:

- ризик странке (функционери, када странка није присутна приликом утврђивања и провере идентитета, трансакције без економске логике итд.);
- ризик услуге коју обвезник пружа у оквиру своје делатности (осетљивост, односно могућност да се коришћењем неке услуге опере новац или финансира тероризам, послови који укључују велике готовинске трансакције);
- ризик земље (земље са slabим системима спречавања прања новца и финансирања тероризма, земље са високом стопом криминала или корупције, земље против којих су међународне организације увеле санкције итд.).

Како је ризик динамичан фактор, откривање ризика се мења с обзиром на време и место. Постоје различите методе анализе ризика, али је на крају битан, пре свега, резултат: у компаративним околностима обвезници би требало да дођу до сличних оцена ризика. Додуше, анализа ризика односно утврђивање оцене ризика која ће зависити како од сектора у коме делује обвезник, тако и од структуре његових странака, обима и других карактеристика његових послова, биће обавезна, али ће обвезници све странке, пословне односе, услуге или трансакције, дакле и оне са мањим ризиком, моћи једнако да третирају и без примене одређених олакшица, ако тако буду желели.

Иако овај закон има једнак приступ како ризицима повезаним са прањем новца, тако и ризицима повезаним са финансирањем тероризма, смислено је да обвезник ове ризике третира одвојено, јер се у једнаким околностима природа и величина ризика од прања новца или ризика од финансирања тероризма обично разликују.

Новина у односу на претходни закон је обавеза процене ризика обвезника, односно у вези са његовим целокупним пословањем, где треба да процени која је његова рањивост од злоупотребе за прање новца и финансирања тероризма.

Анализа ризика мора да буде сразмерна природи и обиму пословања, као и величини обвезника, мора да узме у обзир основне врсте ризика (ризик странке, географски ризик, ризик трансакције и ризик услуге) и друге врсте ризика које је обвезник идентификовао због специфичности пословања.

Члан 7. прописује које радње и мере познавања и праћења странке је обвезник дужан да изврши. Побројане обавезе су прецизније дефинисане у наставку закона. Став 2. садржи одредбу која изричито забрањује успостављање пословног односа или вршење трансакције ако обвезник при вршењу радњи и мера познавања и праћења странке не може да обезбеди усклађеност са законом. Предложени став садржи и обавезу за обвезника да раскине већ успостављени пословни однос ако обвезник не може да изврши прописане радње и мере познавања и праћења странке. У том случају обвезник је дужан да сачини службену белешку у писменој форми, као и да размотри да ли постоје основи сумње да се ради о прању новца или финансирања тероризма и да поступи у складу са одредбама члана 47. овог закона.

Члан 8. прописује када се спроводе радње и мере познавања и праћења странке, а то су следеће ситуације: при успостављању пословног односа са странком, при вршењу оних трансакција (укључујући повезане трансакције) које износе или прелазе вредност од 15.000 евра у и нису извршене на основу претходно успостављеног пословног односа, при вршењу електронских трансфера у складу са чл. 11. – 15. у случају када пословни однос није успостављен;

Ако се, дакле, трансакција која износи или прелази 15.000 евра изврши на основу претходно успостављеног пословног односа (нпр. отвореног рачуна), не врше се све радње и мере познавања и праћења странке, већ се прибављају само они прописани подаци из члана 29. став 2. који недостају, осим у случају сумње у прање новца или финансирања тероризма.

При предлагању оваквог решења узета је у обзир одредба Директиве ЕУ која захтева примену мера познавања и праћења странке и у случајевима када повремена или случајна странка (дакле странка која са обвезником није претходно успоставила пословни однос) изврши тзв. повремену односно случајну трансакцију која износи 15.000 или више евра, било да се она одвија појединачно или у више трансакција које су међусобно повезане.

Овај закон у складу са Директивом ЕУ проширује обавезу вршења радњи и мера познавања и праћења странке и на случајеве када у вези са трансакцијом или странком постоје разлози за сумњу у прање новца и финансирање тероризма, и то без обзира на вредност трансакције, као и када постоји сумња у истинитост или веродостојност претходно прибављених података о странци или правом власнику странке.

Прописана је обавеза вршења радњи и мера познавања и праћења странке приликом вршења трансакције у износу од 2.000 евра или више код мењачких послова.

Чл. 9. и 10. прописују које се радње и мере познавања и праћења странке врше приликом успостављања пословног односа са странком и приликом вршења трансакције. Прописује се и обавеза да се прописане радње и мере, по правилу, врше пре успостављања пословног односа, односно пре извршења трансакције.

Члан 11. прописује обавезу пружаоца платних услуга платиоца електронског трансфера да прикупи податке о платиоцу и примаоцу електронског трансфера и да их укључи у образац или поруку који прате електронски трансфер током целог пута кроз ланац плаћања, ако је трансфер у износу од 1.000 евра или више, као и без обзира на износ ако постоји основ сумње у прање новца или финансирање тероризма. Овај члан прописује и који подаци се прибављају.

Чланом 12. прописана је обавеза пружаоца платних услуга примаоца електронског трансфера да провери да ли су подаци о платиоцу и примаоцу електронског трансфера укључени у образац или поруку које прате електронски трансфер. Ставом 3. овог члана прописан је изузетак од обавезе утврђивања идентитета примаоца електронског трансфера уколико износ електронског трансфера не прелази износ од 1.000 евра.

Закон у члану 13. прописује обавезу за пружаоца платних услуга примаоца плаћања у ситуацији да не постоје комплетни подаци о платиоцу или примаоцу електронског трансфера. Наиме, овим чланом, Закон у потпуности задржава приступ заснован на ризику и упућује пружаоца платних услуга примаоца да примени процену ризика на конкретан случај и да у складу са оценом ситуације примени мере и радње прописане ставовима 2. и 3. овог члана. Ставом 5. дефинисано је да уколико анализом ризика буде утврђено да у конкретном случају недостатака прописаних информација представља основ сумње у прање новца или финансирање тероризма, обвезник мора да сачини службену белешку коју ће чувати у складу са Законом.

Уколико се приликом извршавања електронског трансфера појави посредник у ланцу плаћања, његове обавезе прописане су чланом 14. Он има обавезу да обезбеди између осталог да подаци о примаоцу и платиоцу електронског трансфера буду сачувани у обрасцу или поруци која прати трансфер. Ставовима 2 – 5. овог члана дефинисано је поступање посредника у случајевима да електронски трансфер не садржи податке који су приписани чланом 11. као и радње и мере које се примењују у тој ситуацији које могу бити одбијање електронског трансфера или привремено обустављање електронског трансфера. Поменути ставовима законски су решене и ситуације могућег прекида сарадње као и обавезе које у том случају пружалац платне услуге примаоца има. Такође, уколико се на основу анализе ризика утврди да недостатак прописаних информација представља основ сумње у прање новца или финансирање тероризма, посредник је дужан да о томе сачини службену белешку.

Чланом 15. прописани су изузеци од прикупљања информација о платиоцу уколико се електронским трансфером врши плаћање пореза, новчаних казни и других јавних давања, као и када су платилац и прималац електронског трансфера пружаоци платних услуга који делују у своје име и за свој рачун и када платилац електронског трансфера подиже новац са свог рачуна, као и када су испуњени услови из члана 16. став 1. овог закона, односно када постоји изузетак од познавања и праћења странке код издавалава електронског новца.

У члану 16. Прописано је да издаваоци електронског новца не морају вршити радње и мере познавања и праћења странке ако је у складу са анализом ризика процењено

да постоји низак ризик од прања новца или финансирања тероризма и ако су испуњени сви следећи услови: износ електронског новца похрањен на средству се не може допуњавати или максимални месечни лимит за плаћање је ограничен на 250 евра у динарској противвредности и који се може користити само у Републици Србији; максимални износ похрањеног електронског новца не прелази 250 евра у динарској противвредности; новац похрањен на средству се користи ускључиво за куповину робе или услуга; средство се не може финансирати анонимним електронским новцем; издавалац електронског новца у довољној мери прати трансакције или пословни однос тако да може да открије неуобичајене или сумњиве трансакције.

Став 2. предвиђа да се претходне одредбе овог члана не примењују се ако постоје основи сумње да се ради о прању новца или финансирању тероризма, као и у случају откупа или подизања електронског новца у готовини, где откупљени износ прелази 100 евра у динарској противвредности.

Чланом 17. прописано је утврђивање и провера идентитета странке која је физичко лице, њеног законског заступника и пуномоћника. У складу са међународним стандардима предлагач изразом утврђивање и провера идентитета странке обухвата:

- утврђивање идентитета странке (идентификација) прикупљањем података о странци (странка нпр. попуњава образац у који уписује име и презиме, адресу, број личног документа итд) и

- проверу идентитета странке (верификација), односно прикупљених података на основу веродостојних, независних и објективних извора (као што су званични лични документи, јавни регистри, квалификоване дигиталне потврде итд).

Провером идентитета странке обвезник проверава да ли су подаци које је о својом идентитету странка навела, истинити. Док се утврђивање идентитета може извршити на основу информација које наведе сама странка, провера идентитета странке мора да се изврши коришћењем поузданих и независних извора. Када је странка физичко лице, њен идентитет се обично утврђује и проверава у једном истом поступку, и то на основу званичног личног документа. Ставом 1. прописано је који се подаци прибављају приликом утврђивања и провере идентитета странке која је физичко лице, законски заступник те странке и пуномоћник. Ставом 2. прописано је правило да се утврђивање и провера идентитета странке која је физичко лице врши уз обавезно лично присуство странке, док је ставом 3. прописан изузетак од овог правила, који омогућава да се утврђивање и провера идентитета физичког лица изврши преко пуномоћника. Када се користи ова могућност, обвезник је дужан да поред идентитета странке, утврди и провери идентитет пуномоћника, као и да тражи писмено овлашћење, уз обавезну примену мера из члана 39, које се примењују приликом утврђивања и провере идентитета без физичког присуства странке.

Члан 18. прописује могућност да обвезник утврди и провери идентитет странке не само у присуству странке, односно у личном контакту странке и обвезника, већ и употребом квалификованог електронског сертификата, под условима које пропише министар у позаконском акту. Овај начин утврђивања и провере идентитета представља још један изузетак од правила да се утврђивање и провера идентитета физичког лица врши уз обавезно лично присуство. Закон прописује ограничења када се утврђивање идентитета не може вршити на овај начин, а то је у случају постојања сумње на злоупотребу

електронског сертификата. Такође, у случају сумње на истинитост прибављених података, обвезник је дужан да обустави поступак утврђивања идентитета на овај начин, и у тој ситуацији утврђује идентитет на основу члана 17, који се односи на утврђивање идентитета физичког лица уз присуство.

Чланом 19. овог закона прописује се начин и поступак утврђивања и провере идентитета предузетника. Обвезник је дужан да приликом идентификације странке која је предузетник утврди пословно име, адресу, седиште, матични број и порески идентификациони број. Обвезник може тражене податке да прибави и непосредним увидом у регистар Агенције за привредне регистре (АПР) или други званични јавни регистар, што у поступак уноси извесну флексибилност. Ако обвезник искористи могућност непосредног увида у регистар АПР или неки други званични јавни регистар, обвезник је дужан да на одштапаном изводу из тог регистра упише датум, време и лично име лица које је извршило увид. Ставом 3. регулисано је да документација којом се доказује и потврђује идентитет предузетника не сме бити старија од шест месеци. У досадашњем Закону прописан је био рок од три месеца, што се у пракси показало као решење које обвезнике и странке излаже додатним и непотребним трошковима, а позната је чињеница да лична документа (извод из матичне књиге рођених и извода о држављанству физичких лица) не сме бити старији од шест месеци приликом подношења ради остваривања одређених права. Ставом 5. овог члана законодавац је покушао да предвиди решење за ситуацију, која се у пракси показала као честа, да није могуће прибавити све податке из званичног, јавног регистра, те је прописано да ће у том случају обвезник недостајуће податке прибавити увидом у оригинални документ или оверену копију, а као поуздане изворе у овом случају Закон дозвољава и увид у пословну документацију странке. Као крајњу опцију приликом утврђивања идентитета Закон је прописао обвезницима да могу на основу писмене изјаве странке утврђивати идентитет, што је регулисано ставом 6. овог члана.

Члан 20. прописује да приликом утврђивања и провере идентитета правних лица обвезник може тражене податке да прибави и непосредним увидом у регистар Агенције за привредне регистре или други званични јавни регистар, што у поступак уноси извесну флексибилност. Ако обвезник искористи могућност непосредног увида у регистар АПР или неки други званични јавни регистар, обвезник је дужан да на одштапаном изводу из тог регистра упише датум, време и лично име лица које је извршило увид. Ставом 3. регулисано је да документација којом се доказује и потврђује идентитет правних лица не сме бити старија од шест месеци, у досадашњем Закону прописан је био рок од три месеца, што се у пракси показало као решење које клијенте и странке излаже додатним и непотребним трошковима, а позната је чињеница да лична документа (извод из матичне књиге рођених и извода о држављанству физичких лица) не сме бити старији од шест месеци приликом подношења ради остваривања одређених права. Ставом 5. овог члана законодавац је покушао да предвиди решење за ситуацију, која се у пракси показала као честа, да није могуће прибавити све податке из званичног, јавног регистра, те је прописано да ће у том случају обвезник недостајуће податке прибавити увидом у оригинални документ или оверену копију, а као поуздане изворе у овом случају Закон дозвољава и увид у пословну документацију странке. Као крајњу опцију приликом утврђивања идентитета Закон је прописао обвезницима да могу на основу писмене изјаве странке

утврђивати идентитет, што је регулисано ставом 6. овог члана. Ставом 7. овог члана прописана је изричита обавеза за обвезнике да уколико је странка правно лице које обавља делатност у Републици Србији преко свог огранка, да утврде и провере идентитет страног правног лица и његовог огранка.

Члан 21. прописује да обвезник утврђује идентитет заступника правног лица и лица страног права увидом у оригинал или оверену копију документације из регистра који води надлежни орган државе седишта правног лица или непосредним увидом у званични јавни регистар, односно акта којим се одређује лице овлашћено за заступање уколико у документацији из регистра није наведен овај податак. На копији коју чува, односно одштампаном изводу, обвезник уписује датум, време и лично име лица које је извршило увид у оригинал или оверену копију, односно званични јавни регистар. За проверу идентитета заступника примењују се правила као и за проверу идентитета физичког лица. Предвиђена је и ситуација где се појављује заступник правног лица које заступа правно лице или лице страног права, односно заступник заступника.

Члан 22. прописује које податке је обвезник дужан да прибави приликом утврђивања и провере идентитета прокуристе и пуномоћника правног лица, лица страног права или предузетника. Законско решење из овог члана наводи обвезнике да у наведеним случајевима поступају као приликом утврђивања идентитета странке која је физичко лице, законског заступника и пуномоћника што је прописано чланом 17. Такође, овај члан упућује обвезнике и на примену мера и радњи прописаних чланом 20. где су прописане мере и радње које се односе на утврђивање идентитета странке која је правно лице.

Члан 23. уређује начин утврђивања и провере идентитета странке која је лице грађанског права (као што су на пример скупштине станара, односно друге групе физичких лица основане ради удруживања финансијских средстава за одређену намену). Обвезник је дужан да утврди и провери идентитет заступника, уз његово лично присуство, и да прибави писмено овлашћење за заступање.

Члан 24. уређује посебне случајеве утврђивања и провере идентитета и одређује када и како се спроводе одређене мере познавања и праћења странке. Овим чланом је прописано да се утврђивање односно провера идентитета странке врши при уласку странке у просторије играчнице и сваки пут кад странка приступи сефу. Оваквим случајевима сматра се сваки улазак странке односно законског заступника или пуномоћника сефу и приређивач посебне игре на срећу у играчници имају обавезу да утврде и провере идентитет странке тако што ће прикупити следеће податке: име и презиме, датум и место рођења и пребивалиште или боравиште физичког лица које улази у играчницу или приступа сефу, датум успостављања пословног односа, односно датум и време уласка у играчницу или приступа сефу.

Члан 25. прописује обавезу прибављања података о стварном власнику странке која је правно лице или лице страног права. Стварним власником правног лица сматра се физичко лице које је ималац више од 25% имовине. У случају када је неко друго правно лице 25 % власник странке која је правно лице, обвезник мора да прибави податке и о власницима тог другог правног лица и тако даље, све док не буде располагао подацима о

физичким лицима која су крајњи власници странке. Предлог закона прописује да ће обвезник увек бити дужан да прибави податке о стварном власнику, али ће затим проверу података прибављених из мање веродостојног извора, као што је, на пример, писмена изјава заступника, вршити на начин који ће му омогућити да утврди ко је власник а ко има контролу над странком. Када је у питању траст, обвезник мора да буде упознат са дефиницијом траста која је дата у члану 2. став 1. тачка 5) и да на основу тога примени мере и радње прописане овим чланом. Новина је свакако увођење дефиниције траста у национално законодавство. Овакво решење је у потпуности у складу са међународним стандардима који су институт траста препознали као област која може бити злоупотребљена у сврхе прања новца или финансирања тероризма.

Ако обвезник, након предузимања свих радњи прописаних овим чланом није у могућности да утврди стварног власника, дужан је да утврди идентит једног или више физичких лица која обављају функцију највишег руководства у странци.

Члан 26. прописује обавеза утврђивања идентитета корисника полисе животног осигурања. Овим чланом прописане су мере и радње које обвезник предузима као и тренутак исплате осигуране суме као моменат у коме је обвезник дужан да их предузме. У овом члану законодавац упућује обвезника уколико на основу спроводене анализе ризика, странку сврста у категорију високог ризика мора да предузме мере и радње како би утврдио стварног власника тог корисника. Обвезник је дужан да утврди да ли је корисник осигурања и стварни власник корисника осигурања функционер, и уколико утврди да јесте, да предузме мере из члана 38. овог закона, који се односе на поступање обвезника у ситуацијама када му је странка функционер. Ставом 5. прописана је обавеза састављања службене белешке уколико обвезник не може да утврди идентитет стварног власника корисника животног осигурања или другог инвестиционог фонда, као и уколико утврди да постоје основи сумње у прање новца или финансирање тероризма. Ако у вези са полисом осигурања утврди висок ризик од прања новца и финансирања тероризма, обвезник је дужан да предузме и следеће мере: обавести највише руководство пре исплате осигуране суме и изврши појачане радње и мере познавања и прањења странке.

Чланом 27. закона наведено је које податке обвезник мора да прибави у појединим случајевима за које је прописано спровођење радњи и мера познавања и прањења странке, то јест приликом успостављања пословног односа, вршења трансакције и у случају постојања сумње на прање новца или финансирања тероризма, као и у веродостојност документације и прибављених података.

У члану 28. дефинисана је обавеза прикупљања података о пореклу имовине. Ова обавеза примењује се на основу анализе ризика. Наиме, уколико обвезник након спроведе анализе ризика, која је детаљно описана чланом 6. Закона, утврди да је странка категоризована у висок ризик од прања новца или финансирања тероризма мора да прикупи и провери информације и податке о пореклу имовине од странке.

Чланом 29. прописане су радње и мере које су обвезници дужни да спроводе у оквиру редовног прањења пословних активности странке. Предложени члан омогућава приступ који се заснива на анализи ризика, у складу са чланом 6. Обвезник на основу

сопствене процене сам прописује у ком ће обиму пратити пословне активности странке у зависности од врсте странака или услуга које обвезник пружа у оквиру своје делатности.

Чланом 30. прописан је изузетак од правила да се утврђивање и провера идентитета врши уз обавезно лично присуство странке код обвезника. Наиме, Директивом ЕУ утврђено је да државе, ради спровођења прописа у области прања новца и финансирања тероризма, могу обвезницима дозволити да одређене радње и мере познавања и праћења странке повере трећим лицима. Да би се избегло дуплирање поступка утврђивања и провере идентитета странака, а тиме и застоји и неефикасност у пословању, чланом 30. предвиђена је могућност да обвезници, уз одговарајуће мере заштите, могу имати поверење у трећа лица, дакле могу прихватити и странке за које је радње и мере познавања и праћења странке извршио неко други, тј. треће лице. С друге стране се улога трећег лица не ограничава само на техничко вршење контроле уместо обвезника, већ трећим лицима омогућава да своје странке и представе обвезницима. При том је посебно важна одредба члана 30. став 5. закона која одређује да се обвезник, који радње и мере познавања и праћења странке повери трећем лицу, не ослобађа одговорности за правилно вршење радњи и мера познавања и праћења странке, већ сам сноси крајњу одговорност за одговарајуће спровођење поступка. Треће лице тј. лице које је странку представило, и даље је одговорно за испуњавање обавеза из закона, укључујући обавезу пријављивања сумњивих трансакција и чување података и доказних средстава. Овим чланом закона прописано је да обвезник може трећем лицу, за које претходно утврди да испуњава све законом прописане услове, препустити односно поверити следеће задатке: утврђивање и провера идентитета странке, утврђивање односно прибављање података о стварном власнику странке и прибављање података о сврси и намени пословног односа или трансакције, као и других законом прописаних података. На треће лице, међутим, није могуће пренети редовно праћење пословних активности странке у обвезнику. Чланом 30. одређено је ко све може да буде треће лице. На основу наведеног, трећа лица могу бити: банке, друштва за управљање инвестиционим и добровољним пензијским фондовима, брокерско-дилерска друштва, овлашћене банке и др. субјекти који су регистровани за обављање послова у вези са хартијама од вредности и друштва за осигурање која имају дозволу за обављање послова животног осигурања, јавни бележници, платне институције као и еквивалентна лица из стране државе, под следећим условима:

- да подлежу обавезној законској регистрацији за обављање делатности,
- да примењују радње и мере познавања и праћења странке,
- да воде евиденције на начин који је једнак или сличан начину који је прописан овим законом, као и
- да су адекватно надзирани у вршењу тих послова.

Ови услови су наведени кумулативно.

Члан 31. прописује забрану поверавања вршења појединих радњи и мера познавања и праћења странке трећим лицима ако је странка оф-шор правно лице или анонимно друштво. Овај члан прописује и ко не може бити треће лице, а то су лица из страних држава која има стратешке недостатке у систему спречавања прања новца и финансирања тероризма. Овај члан прописује да треће лице ни у ком случају не може бити оф-шор правно лице или квази банка, без обзира из које је државе.

Чланом 32. је утврђена обавеза трећих лица према обвезнику за кога врши поједине радње и мере познавања и праћења странке. У првом реду то је обавеза да одмах доставе податке о странци који су обвезнику неопходни за успостављање пословног односа. Треће лице је дужно да обвезнику достави копије исправа и друге документације, на основу којих је извршило мере познавања и праћења странке. Ако обвезник посумња у веродостојност извршених радњи и мера познавања и праћења странке или документације и података о странци, дужан је да захтева од трећег лица писмену изјаву о веродостојности извршене радње и мере познавања и праћења странке и истинитости прибављених података. Уколико обвезник не отклони сумње, размотриће да ли ће том трећем лицу у будућности поверити вршење ових ради и мера.

Чланом 33. се у извесној мери резимирају одредбе претходних чланова које уређују преношење неких радњи и мера на треће лице и таксативно се набраја у којим случајевима обвезник не може да успостави пословни однос, чак и када је покушао да изврши радње и мере познавања и праћења странке преко потенцијалног трећег лица.

Члан 34. прописује два посебна облика радњи и мера познавања и праћења странке:

- појачане радње и мере:
- поједностављене радње и мере.

Неке ситуације представљају веће, а неке мање ризике с аспекта злоупотреба у сврху прања новца и финансирања тероризма. Зато закон за одређене случајеве предвиђа строжије критеријуме у поступцима за познавање и праћење странака или омогућава поједностављене радње и мере.

Члан 35. прописује обавезу вршења појачаних радњи и мера познавања и праћења странке у случајевима када због одређених околности постоји већи ризик од прања новца или финансирање тероризма. Категорије странака или услуга код којих постоји већи ризик су на пример: странке нерезиденти, правни субјекти страног права, као што су „трастови”, акционарска друштва која емитују хартије од вредности на доносиоца, приватно банкарство итд. Овим чланом је прописано да је обвезник, без обзира на сопствену процену ризика од прања новца или финансирања тероризма (у складу са одредбама члана б. Закона), дужан да изврши појачане радње и мере познавања и праћења странке у следећим случајевима:

- код успостављања коресподентског односа са банком или другом сличном институцијом са седиштем у у страној држави,
- код успостављања пословног односа или вршења трансакције са странком која је страни функционер,
- када странка није физички присутна при утврђивању и провери идентитета,
- код примене нових технолошких достигнућа,
- када је странка или правно лице које се јавља у власничкој структури странке оф-шор правно лице,
- код успостављања пословног односа или вршења трансакције са странком из државе која има стратешке недостатке у систему спречавања прања новца и финансирања тероризма.

Чланом 36. који се односи само на банке, ближе је утврђено које додатне податке, информације и документацију обвезник мора да прибави приликом успостављања коресподентског односа са банком или другом сличном институцијом са седиштем у страниј држави. Прописано је да је лице задужено за успостављање коресподентског односа дужно да пре успостављања тог односа прибави писмено одобрење одговорног лица у обвезнику. Овим чланом је прописано у којим случајевима обвезник не може да успостави коресподентски однос са банком или другом сличном институцијом са седиштем у страниј држави.

Нова технолошка достигнућа и нове услуге као и обавезе обвезника у овом случају дефинисане су чланом 37. Тако је прописано да обвезник мора да процени ризик од прања новца и финансирања тероризма у односу на нову услугу коју пружа у оквиру своје делатности. Ову анализу ризика обвезник је дужан да спроведе пре увођења нове услуге у пословну понуду. Међу обавезама је и обавеза предузимања мера и радњи како би се утврђени ризици умањили.

Члан 38. прописује обавезу по којој је обвезник дужан да утврди поступак по коме утврђује да ли је странка функционер, као и додатне мере које је обвезник дужан да врши ако утврди да је странка функционер. Пословни односи са појединцима који заузимају или су заузимали значајне јавне положаје/функције, нарочито ако долазе из земаља са високом стопом корупције, представљају већи ризик од прања новца и финансирања тероризма. Због тога међународни стандарди посвећују посебну пажњу и прописују посебне мере за та лица. Прописано је да функционери који су активни или су били активни на истакнутом јавном положају треба третирати као странке код којих је ризик већи па зато на њих треба применити појачане радње и мере познавања и праћења странке. Основни додатни захтев који је у оквиру појачаних радњи и мера за функционере прописан чланом 38. јесте да, поред осталих тражених података, обвезник мора обавезно да прибави и податке о извору средстава и имовине који јесу или ће бити предмет пословног односа, односно трансакције, као и податке о целокупној имовини функционера. Запослени код обвезника који води поступак успостављања пословног односа са функционером, дужан је да пре успостављања пословног односа прибави писану сагласност одговорног лица у обвезнику. У случају када у току трајања пословног односа странка постане функционер, обвезник је дужан да примени појачане радње и мере, а за наставак пословног односа са тим лицем, прибави писану сагласност одговорног лица. Обвезник је дужан да са посебном пажњом прати трансакције и друге пословне активности функционера. Наравно, предуслов за тражени третман функционера јесте увођење одговарајућих поступака за препознавање, односно утврђивање које су странке функционери. Обвезник ће морати да утврди одговарајући поступак који ће ближе одредити својим интерним актом и којим ће, на основу сопствене процене ризика, утврђивати да ли је странка функционер. Које странке се сматрају функционерима дефинисано је чланом 3. став 1. тач. 22 – 25. које одређује да је то свако физичко лице које обавља или је обављало јавну функцију у Републици Србији, страниј држави или међународној организацији, укључујући чланове његове уже породице и лица за која је познато да су ужи сарадници таквог лица.

Члан 39. прописује да одсуство странке приликом утврђивања и провере идентитета представља већи ризик од прања новца и финансирања тероризма, па зато за те

случајеве прописује обавезну примену појачаних радњи и мера познавања и праћења странке. Овим чланом је прописано да је обвезник дужан да примени додатне мере у случајевима када странка или законски заступник правног лица или лица страног права није лично присутна приликом утврђивања и провере идентитета.

Чланом 40. прописано је поступање са оф-шор правним лицима. Према међународним стандардима и Директивом ЕУ за све државе је веома важно да у потпуности имплементирају обавезе прописане поменутиим стандардима у погледу оф-шор правних лица. Интенција законодавца била је да се странка или правно лице у чијој се власничкој структури јавља оф-шор правно лице поред мера и радњи прописаних чланом 7. Закона обавезе обвезнике на примену додатних мера и радњи као што су: додатна провера података о власничкој структури и да утврди разлоге успостављања пословног односа, односно вршења трансакције у износу од 15.000 евра или више у Републици Србији.

Чланом 41. Република Србија испуњава обавезу која произилази из међународних стандарда да се странке из државе која има стратешке недостатке у систему за борбу против прања новца и финансирања тероризма третирају применом појачаних радњи и мера. Наиме, обвезник приликом успостављања пословног односа или вршења трансакције са странком која долази из поменутих држава мора да примени појачане мере и радње из члана 35. а такође мора и да прикупи податке о пореклу имовине која је предмет пословног односа или трансакције са странком, да прибави додатне податке о сврси и намени пословног односа или трансакције, да додатно провери поднете исправе и да предузме друге адекватне мере ради отклањања ризика. Овим чланом у ставу 2. дата је могућност Народној банци Србије и Комисији за хартије од вредности да забране финансијским институцијама за чију су регистрацију надлежне оснивање филијала и пословних јединица у поменутиим државама, да забране оснивање филијала или пословних јединица из тих држава, могу ограничити пословање са странкама које долазе из поменутих земаља, а такође могу захтевати да измене или ако је неопходно раскину коресподентске односе са финансијским институцијама које долазе из тих држава.

Члан 42. прописује случајеве у којима је дозвољена примена поједностављених радњи и мера познавања и праћења странке. Пошто је ризик од прања новца или финансирања тероризма мањи када су подаци о странци или њеном правом власнику јавно доступни или када одговарајућа контрола и надзор постоје на другом националном нивоу, овај члан даје могућност да обвезник у одређеним случајевима само прибави одређене податке. Поједностављене радње и мере познавања и праћења странка обвезник може да изврши при успостављању пословног односа или вршењу трансакција ако је странка обвезник из закона (не сви), или лице које има једнак статус у страном држави (истородна институција), под условом да је та држава на „белој листи“. Прописано је да обвезник може да изврши поједностављене радње и мере и у случају када је странка:

- државни орган, орган аутономне покрајине, орган јединице локалне самоуправе, јавна агенција, јавна служба, јавни фонд, јавни завод или комора;
- привредно друштво чије су издате хартије од вредности укључене на организовано тржиште хартија од вредности које се налази у Републици Србији или држави у којој се примењују међународни стандарди на нивоу стандарда Европске уније

или виши, а који се односе на подношење извештаја и достављање података надлежном регулаторном телу;

- лице за које је анализом ризика утврђено да постоји низак степен ризика за прање новца или финансирање тероризма.

Треба нагласити да поједностављене радње и мере познавања и праћења странке обвезник може да изврши у наведеним случајевима, осим ако у вези са странком или трансакцијом постоје основи сумње да се ради о прању новца.

Чланом 43. прописано је који се подаци прибављају и проверавају у случајевима када је дозвољено вршење поједностављених радњи и мера познавања и праћења странке. Овим чланом прописано је да се подаци прибављају увидом у одговарајуће документе, односно на други прописани начин.

Чл. 44. и 45. се у складу са Директивом ЕУ забрањује отварање и вођење анонимних рачуна, штедних књижица на шифру или доносиоца, односно вршење других услуга које посредно или непосредно омогућавају прикривање идентитета странке, као и пословање са квази банкама или другим сличним институцијама за које се основано може претпоставити да би могли дозволити коришћење својих рачуна квази банкама.

Члан 46. прописује ограничење готовинског пословања, тако што прописује забрану пријема готовог новца у износу који прелази 10.000 евра за сва лица која се баве продајом робе или вршењем услуге у Републици Србији. У Директиви се изричито наводи да у плаћању готовином виши износи представљају већи ризик од прања новца и финансирања тероризма. Зато земље које дозвољавају готовинска плаћања у износу који прелази 10.000 евра морају да обезбеде да радње и мере за откривање и спречавање прања новца и финансирања тероризма предузимају и правна и физичка лица која тргују робом, ако су плаћања извршена у готовини.

У складу са Директивом ЕУ сви трговци робом који за продату робу примају уплате у готовини, морали би, дакле, да постану обвезници за спровођење предложеног закона. Да би се избегао велики број нових обвезника, уведено је ограничење у готовинском плаћању роба и услуга у вредности изнад 10.000 евра. Циљ наведеног предлога је да се сва готовинска плаћања робе или услуга у износима већим од 10.000 евра (појединачне трансакције изнад 10.000 евра или више међусобно повезаних трансакција које би заједно премашиле износ од 10.000 евра) врше преко банака које су већ укључене у систем откривања и спречавања прања новца. На тај начин се ограничава могућност вршења готовинских трансакција, али само у оном делу који је с аспекта могућности злоупотребе у сврху прања новца и финансирања тероризма најризицијнији, и то приликом директне наплате робе или услуге за готовину, у вредностима које прелазе 10.000 евра, док за примање готовине испод наведеног износа не постоје ограничења.

Наиме, општа тенденција међународне заједнице у области предузимања превентивних мера из области прања новца и финансирања тероризма јесте да се ради праћења извора новца што више ограничи плаћање готовином а подстакне коришћење других безготовинских облика плаћања.

Само по себи, предложено решење не забрањује готовинско пословање као такво, већ га само ограничава тако што вршење високих а тиме и ризичних готовинских трансакција преусмерава ка носиоцима платног промета (банке, платне институције).

С аспекта рационалности и ефикасности предузимања превентивних мера у области откривања и спречавања прања новца и финансирања тероризма, ограничење пословања готовином је најадекватније решење. Разлози за то да се у Србији, при наплати робе или услуге у вредности већој од 10.000 евра, на системском нивоу ограничи пријем готовине су следећи:

- у случају да се готовинска плаћања не ограниче, обвезници би, између осталог, постали и сва правна или физичка лица која тргују робом и која примају готовину у износу већим од 10.000 евра. То значи да би били дужни да предузимају све законом прописане радње и мере из области откривања и спречавања прања новца и финансирања тероризма, укључујући вршење радњи и мера познавања и праћења својих странака, достављање прописаних података Управи и чување прибављених података на начин и у роковима који су одређени новим законом. У вези са тим требало би додатно регулисати и област надзора евентуалних нових обвезника и одредити одговарајући орган који ће бити директно одговоран за вршење тог надзора;

- предложени члан омогућиће бољи преглед над токовима новчаних средстава, чиме се, без сумње, додатно појачава могућност ефикасног вршења овлашћења Управе и других надлежних органа у вези са истраживањем кривичних дела прања новца и финансирања тероризма, тражењем извора противправно стечене имовинске користи, као и могућношћу њене касније конфискације.

- према анализама међународних организација, других држава, као и према анализама предлагача, готовина као средство плаћања с аспекта прања новца још увек је високоризичан производ, јер новчане трансакције у Републици Србији још увек представљају један од чешће коришћених начина прикривања противправно стечене имовинске користи којима се успешно прикрива право порекло имовине. Наиме, према информацијама којима располаже Управа, могућност злоупотребе готовине за прање новца постоји у свим случајевима замене или коришћења готовине, при преносу готовине ван граница, као и при свакој конверзији готовине у безготовинске инструменте плаћања и обрнуто, јер је при том могућност утврђивања правог порекла, места где се налази и кретања готовине у финансијском систему или ван њега веома ограничена, односно због природе и форме у великом броју случајева практично немогућа.

- предложени члан не задире битно у редовно пословање правних и физичких лица, јер ограничење готовинског пословања изнад одређеног износа, односно његово преусмеравање на банкарске токове, не представља додатно административно оптерећење повезано са спровођењем радњи и мера за откривање и спречавање прања новца и финансирања тероризма, што би се свакако догодило када би та лица наступила као самостални обвезници спровођења радњи и мера из новог закона.

Члан 47. прописује обавезу достављања информација, података и документације Управи, као и рокове у којима су обвезници дужни да изврше ову обавезу. Прописано је да су обвезници дужни да пријаве Управи све готовинске трансакције изнад 15.000 евра, као и све сумњиве трансакције, без обзира на износ. Обавеза у погледу пријављивања сумњивих трансакција односи се и на све случајеве у којима у вези са трансакцијом или странком постоје разлози за сумњу у прање новца или финансирање тероризма. Прописана је обавеза да као сумњиву трансакцију Управи треба пријавити и планирану трансакцију, без обзира на то да ли је трансакција касније извршена или не. Ако обвезник, због природе трансакције, због тога што трансакција није извршена, могућности да се

тима осујети прикупљање и провера информација о стварном власнику, или из других оправданих разлога не може да поступи у складу овим чланом, дужан је да Управи достави податке чим то буде могуће, а најкасније одмах по сазнању за основе сумње да се ради о прању новца или финансирању тероризма.

Поред подзаконског акта о начину достављања података Управи, члан 47. предвиђа да министар подзаконским актом прописује услове под којима обвезник није дужан да за одређене странке Управи пријави податке о готовинским трансакцијама које нису сумњиве. На тај начин остаће могућност да се из система пријављивања искључе оне трансакције које нису релевантне за спречавање и откривање прања новца и финансирања тероризма.

Члан 48. садржи одредбу по којој су обвезници дужни да обезбеде да се радње и мере, једнаке онима које су предвиђене овим законом и међународним стандардима, спроводе и у њиховим пословним јединицама и друштвима кћеркама које су у њиховом већинском власништву у иностранству ако је то, наравно, у складу са прописима односне земље. Ако то није могуће, предметни члан прописује да обвезници без одлагања морају о томе да обавесте Управу и предузму одговарајуће мере за отклањање ризика од прања новца или финансирања тероризма. Предложени члан прописује и да су обвезници дужни да своје пословне јединице или друштва кћерке у већинском власништву обвезника у иностранству редовно упознаје са поступцима који се односе на спречавање и откривање прања новца и финансирања тероризма. Обвезник који је део међународне групације може са другим чланицама те групације да размењује податке и информације о трансакцијама и лицима за које постоје основи сумње на прање новца и финансирања тероризма и које су као такве пријављене Управи, осим ако Управа не захтева другачије поступање.

Чланови 49. до 52. прописују обавезу одређивања овлашћеног лица у обвезнику, услове које овлашћено лице мора да испуњава, обавезе овлашћеног лица, обавезе обвезника у односу на овлашћено лице, стручно образовање и оспособљавање запослених који обављају послове спречавања прања новца и финансирања тероризма и унутрашњу контролу.

Предложеним чланом 50. прописани су услови које овлашћено лице мора да испуњава. Те је тако овим чланом прописано да овлашћено лице мора бити запослено код обвезника и да мора имати овлашћења која омогућавају делотворно обављање послова који су у складу са овим законом. Запослени код обвезника може обављати послове овлашћеног лица уколико није правноснажно осуђивано а казна није присана или се против њега не води кривични поступак за кривична дела која се гоне по службеној дужности и кривична дела против привреде, против службене дужности и финансирања тероризма. Да би обављао послове овлашћеног лица, запослени код обвезника мора бити стручно оспособљен за послове спречавање и откривања прања и финансирања тероризма. Запослени који обавља послове овлашћеног лица мора бити упознат са ризицима од прања новца и финансирања тероризма и природом пословања обвезника. Услови који су овим чланом прописани за овлашћено лице, аналогно се примењују и на заменика овлашћеног лица, што је прописано ставом 2. овог члана. Ставом 3. овог члана прописано је да овлашћено лице самостално и непосредно обавља свој посао, а за свој рад одговорно је највишем руководству. Овим ставом испуњена је препорука Пројектна група сачињена од

представника Управе, Народне банке Србије (у даљем тексту: НБС), представника банкарског сектора и Удружења банака Србије која је имала задатак да изради Анализу постојећег система интерне контроле и извештавања у банкама и извештавања Управе и анализа положаја овлашћених лица. Пројектна група је формирана како би се оставрили циљеви и акције задате Националном стратегијом за борбу против прања новца и финансирања тероризма. Поред утврђеног чињеничног стања, Анализа садржи и низ препорука које би надлежни државни органи требало да предузму како би се утврђено стање поправило.

У члану 51. прописани су послови које у области спречавања и откривања прања новца и финансирања тероризма врши овлашћено лице. У складу са међународним стандардима, прописано да овлашћено лице самостално врши задатке и непосредно одговара највишем руководству.

Чланом 52. прописани су услови које је обвезник дужан да обезбеди овлашћеном лицу за вршење његових послова и задатака. Поред неограниченог приступа потребним подацима, редовног стручног оспособљавања и одговарајућих информационо-техничких и кадровских услова, Предлогом закона је прописано да овлашћено лице мора да има одговарајућа овлашћења за ефикасно спровођење својих задатака, док су унутрашње организационе јединице у обвезнику, укључујући највише руководство, дужне да овлашћеном лицу обезбеде помоћ и подршку у вршењу послова и да га редовно обавештавају о свим чињеницама које су повезане или би могле бити повезане са прањем новца или финансирањем тероризма. Обвезник је дужан да својим интерним актом ближе уреди начин сарадње овлашћеног лица и осталих организационих јединица.

Чланом 53. и 54. прописано је да је обвезник дужан да обезбеди стално стручно оспособљавање запослених који обављају послове у вези са спречавањем прања новца и финансирања тероризма, као и редовну унутрашњу контролу над обављањем тих задатака. Члан 54. прописује да је обвезник дужан да у односу на величину и природу посла формира независну функцију интерне ревизије у чијем делокругу је редовна процена адекватности, поузданости и ефикасности система управљања ризиком од прања новца и финансирања тероризма.

Члан 55. прописује да је обвезник дужан да утврди поступак којим се при заснивању радног односа на радном месту на коме се примењују одредбе овог закона и прописа донетих на основу овог закона, кандидат за то радно место проверава да ли је осуђиван за кривична дела којима се прибавља противправна имовинска корист или кривична дела повезана са тероризмом.

Чланом 56. даје се овлашћење министру финансија да на предлог Управе подзаконским актом пропише правила о овлашћеном лицу, начину вршења унутрашње контроле, чувању и заштити података, вођењу евиденција и стручном образовању и усавршавању запослених код обвезника.

Чланом 57. прописано је да обвезници имају обавезу да саставе и примењују листу индикатора за препознавање лица и трансакција за које постоје основи сумње да се ради о

прању новца или финансирању тероризма. Директивом ЕУ утврђено је да обвезници за спровођење прописа у области откривања и спречавања прања новца посебну пажњу треба да посвете свим активностима за које сматрају да би могле да буду повезане са прањем новца или финансирањем тероризма, а нарочито комплексним и неуобичајено великим трансакцијама, као и свим неуобичајеним моделима трансакција које немају очигледну економску или евидентну правно основану намену. У складу са наведеним, посебно је утврђена обавеза усвајања и коришћења индикатора за препознавање странака и трансакција у вези са којима постоје основи сумње да се ради о прању новца или финансирању тероризма за све обвезнике који су дужни да спроводе радње и мере за откривање и спречавање прања новца и финансирања тероризма. Сврха састављања листе, чије је усвајање примарна обавеза сваког обвезника појединачно, јесте помоћ обвезницима у препознавању странака и трансакција у вези са којима постоје разлози за сумњу у прање новца и финансирање тероризма.

У члану 58. закона предвиђено је да органи надлежни за вршење надзора учествују у састављању листе индикатора за поједине области. На тај начин се може обезбедити да листе индикатора по секторима и у оквиру истих група обвезника буду међусобно усклађене.

Чл. 59. и 60. односе се на процену ризика на националном нивоу и анализу ефикасности и делотворности система. ФАТФ је ревидираним Препорукама из 2012. године, као препоруку број 1 увео обавезу анализе ризика која подразумева како процену ризика од прања новца и финансирања тероризма на националном нивоу, тако и секторске процене и процене за сваког обвезника и сваку странку. Република Србија је била прва држава која је израдила националну процену ризика од прања новца (2012. године) и финансирања тероризма (2014. године), иако тада оваква обавеза није била прописана у закону. Тако да чланови 59. и 60. представљају само формализовање и давање материјалне одредбе обавези која се већ спроводи у пракси.

Члан 59. предвиђа да ће Влада образовати Координационо тело које ће за задатак имати предлагање Влади мера за унапређење система за борбу против прања новца и финансирања тероризма, координацију израде националне процене ризика од прања новца и финансирања тероризма као и поступком доношења и спровођења активности које су сразмерне утврђеним ризицима.

Чланом 60. у закон се уводи обавеза редовне анализе ефикасности и делотворности система. Наиме, овим чланом предвиђа се да координационо тело, образовано од стране Владе, најмање једном годишње анализира ефикасност и делотворност система. Сам поступак се спроводи тако што Управа за потребе овог задатка прикупља одређену евиденцију која је дефинисана ставом 2. овог члана, међу којима су подаци о лицима и трансакцијама који су пријављени Управи, подаци о налозима за привремено обустављање трансакција и др. Надлежни државни органи у систему борбе против прања новца и финансирања тероризма обавезани су да податке о пословима, мерама и радњама које предузимају у погледу откривања и спречавања прања новца и финансирања тероризма редовно достављају Управи. Достављање ових података Управи је значајно због централизације и анализе података у области прања новца и финансирања тероризма.

Члан 61. дефинише Управу за спречавање прања новца и прописују њену надлежност, односно овлашћења и обавезе. Утврђени су основни задаци Управе, односно прописано је да Управа прима, прикупља, анализира и доставља одређене податке, информације и документацију надлежним државним органима.

Чланом 62. прописано је коју врсту података Управа може да тражи од обвезника. Управа може да тражи све податке из евиденција које, на основу овог закона, морају да воде обвезници, као и друге податке и информације који су неопходни за откривање и доказивање прања новца и финансирања тероризма. Подаци које Управа може да тражи од обвезника односе како на лице у вези са којим постоје основи сумње да се ради о прању новца или финансирању тероризма, тако и на друга лица за која се може закључити да су повезана са наведеним лицем, односно његовим трансакцијама или пословима.

Рокови за достављање тражених података Управи су „без одлагања“, а најкасније у року од осам дана, али је у вези са тим прописано додатно овлашћење Управе да у хитним случајевима, када постоји могућност обустављања извршења трансакције одреди обвезницима и адвокатима и краћи рок за достављање података Управи. Овај рок ће зависити од околности сваког случаја, али се и у тим случајевима може применити одредба која обвезницима омогућава да из оправданих разлога затраже продужење рока.

У члану 63. дато је овлашћење Управи да може да захтева одређене податке од државних органа и других правних лица којима су поверена јавна овлашћења у случају када у вези са трансакцијом или одређеним лицем постоје разлози за сумњу на прање новца и финансирање тероризма, а може да захтева и податке, информације и документацију који се односе на лица која су учествовала или сарађивала у трансакцијама или пословима у вези са којима постоје основи сумње да се ради о прању новца или финансирању тероризма.

Чланом 64. прописано је да Управа може издати писмени налог обвезнику којим се привремено обуставља извршење трансакције и у случају основане сумње у финансирање тероризма. Овим чланом предвиђено је и да директор Управе може, у хитним случајевима, усмено издати налог за привремено обустављање трансакција, али тај налог мора писмено потврдити најкасније наредног радног дана. Ставом 3. овог члана дефинисано је временски рок на који је могуће привремено обуставити извршење трансакције. За време за које је обустављено извршење трансакције, обвезник је дужан да поступа у складу са налогом који је издала Управа, што је дефинисано ставом 3. овог члана. Ставовима 6. и 7. овог члана предвиђена је обавеза за Управу да, уколико утврди да не постоји основана сумња да се ради о прању новца и финансирању тероризма, о томе обавести обвезника и да ће се „ћутање“ Управе у погледу спроведених радњи сматрати потврдним одговором, у ком случају је обвезнику дозвољено да изврши трансакцију. Став 8. овог члана дозвољава обвезнику да на сопствену иницијативу обустави извршење одређене трансакције на 72 сата, најдуже, уколико посумња да се у вези са трансакцијом или лицем које врши или лице за које се врши трансакције ради о прању новца и финансирању тероризма.

Члан 65. регулише овлашћење Управе да обвезнику изда налог да прати трансакције лица за која постоје основи сумње да се ради о прању новца или финансирања

тероризма. Управа може да изда овакав налог и у односу на лица која су учествовала или сарађивала у трансакцијама лица за које постоје основи сумње да се ради о прању новца. Ова мера након истека рока од три месеца, може продужавати на по месец дана, а најдуже шест месеци од издавања налога. За време праћења трансакције или лица, обвезник је дужан да о свакој извршеној трансакцији обавештава Управу и да поступа у складу са налогом који је издала Управа.

Чланом 66. је прописано да у случајевима када у вези са трансакцијом или лицем постоје основи сумње да се ради о прању новца или финансирања тероризма, Управа може да започне да прикупља и анализира податке, информације и документацију и на образложену писмену иницијативу суда, јавног тужилаштва, полиције, безбедносно информативне агенције, војно обавештајне службе, војно безбедносне службе, Пореске управе, Управе царина, Народне банке Србије, Комисије за хартије од вредности, надлежних инспекцијских органа и државних органа надлежних за државну ревизију и борбу против корупције.

Ако у вези са одређеним трансакцијама постоје основи сумње да се ради о прању новца, финансирању тероризма или претходном кривичном делу, државни орган из може да тражи од Управе податке и информације потребне за доказивање тих кривичних дела.

Управа је дужна да одбије покретање поступка на основу иницијативе или захтева наведених државних органа ако у иницијативи, односно захтеву, нису образложени основи сумње да се ради о прању новца или финансирању тероризма. У том случају Управа је дужна да писменим путем обавести подносиоца иницијативе о разлозима због којих није покренула поступак на основу те иницијативе.

Чланом 67. прописана је обавеза Управе да надлежним државним органима достави податке, информације и документацију у вези са одређеним трансакцијама или лицима за које постоји сумња да се ради о прању новца или финансирању тероризма.

Чланом 68. прописана је обавеза Управе да достави повратну информацију обвезнику и државном органу који су је обавестили о лицу или трансакцији у вези са којима постоје основи сумње да се ради о прању новца или финансирању тероризма. Ова обавеза за Управу је прописана ради унапређења сарадње између учесника у ланцу борбе против прања новца и финансирања тероризма.

Чланом 69. прописано је да Управа може да тражи податке, информације и документацију како од страних финансијско-обавештајних служби, тако и од надлежних органа страних држава који се баве спречавањем и откривањем прања новца и финансирања тероризма ради откривања и спречавања прања новца и финансирања тероризма.

Овим чланом испуњена је и имплементирана обавеза дефинисана чланом 17. Конвенције Савета Европе о прању, тражењу, заплени и одузимању претходно стечених криминалом и о финансирању тероризма (Варшавска конвенција), који се односи на међународну помоћ у истрагама и достављању података и информација о банковним рачунима. Генерални принцип ове конвенције је да државе уговорнице у највећој могућој мери сарађују у истрагама и поступцима у питањима која регулише ова конвенција.

У складу са међународним стандардима прописано је да Управа не може да проследи другим државним органима податке, информације и документацију без претходне сагласности органа стране државе који је ту информацију доставио Управи.

Члан 70. даје овлашћење Управи да страним финансијско - обавештајним службама достави податке, информације и документацију, на њихов писмени и образложени захтев или на своју иницијативу, када постоје основи сумње да се ради о прању новца или финансирању тероризма. Управа може да обије захтев стране финансијско-обавештајне службе ако процени да у би конкретном случају достављање тих података угрозило или могло да угрози ток кривичног поступка у Републици Србији. Управа може да одреди услове и ограничења под којима страна финансијско-обавештајна служба може користити податке, информације и документацију, које јој достави.

Члан 71. садржи одредбу по којој Управа може привремено да обустави сумњиву трансакцију и на предлог стране финансијско-обавештајне службе. Управа може да одбије захтев стране финансијско-обавештајне службе ако процени да не постоји основана сумња да се ради о прању новца или финансирању тероризма.

Чланом 72. прописано је да Управа може од стране финансијско- обавештајне службе да захтева привремено обустављање извршења трансакције ако у вези са том трансакцијом или лицем постоји основана сумња да се ради о прању новца или финансирања тероризма.

Чланом 73. дефинисани су послови на плану спречавања прања новца и финансирања тероризма које врши Управа.

Чланом 74. прописано је да Управа подноси извештај о раду Влади, најкасније до 31. марта текуће године за претходну годину.

Чл. 75. до 77. уређују контролу преноса физички преносивих средстава плаћања преко државне границе у складу са међународним стандардима. Прописано да физичка лица која прелазе државну границу и притом преносе физички преносива средства плаћања (готовину, чекове, менице и друге хартије од вредности) у износу од 10.000 евра или већем имају обавезу да тај пренос пријаве надлежном царинском органу. Облик и садржину обрасца пријаве, начин подношења и попуњавања пријаве, као и начин обавештавања физичких лица која прелазе државну границу о овој обавези, прописује министар финансија. Контролу испуњавања ове обавезе врши надлежни царински орган, који је овлашћен да привремено одузме средства која нису пријављена.

Новина у односу на претходни закон је став 2. члана 76. којим је прописано да царински органи контролишу и да ли се непријављена физички преносива средства плаћања налазе у поштанским пошиљкама и пошиљкама робе (карго пошиљке). На овај начин испуњена је препорука из Извештаја о евалуацији којом је предвиђено да карго пошиљке морају бити контролисане од стране надлежних органа како би се утврдило да ли у њима има физички преносивих средстава која су непријављена. Наиме, замерка у Извештају је да досадашњи систем пријављивања физички преносивих средстава плаћања

покрива искључиво физичка лица и пренос ових средстава преко државне границе. У извештају је наведено да би контролу требало приширити како на пренос ових средстава путем поштанских пошиљки и пошиљки робе, тако и на правна лица која овим путем могу слати физички преносива средства плаћања. На овај начин, законским решењем, под контролу преноса физички преносивих средстава плаћања, стављена су и физичка лица и правна лица, укључујући и физичка лица која делују у име и правног лица у чију корист се средства преносе.

Чланом 78. је прописано да надлежни царински орган има обавезу достављања података Управи о свакој пријави о преносу физички преносивих средстава плаћања или покушају преноса који није пријављен, у року од три дана. Царински орган има обавезу достављања података Управи о сваком преносу или покушају преноса физички преносивих средстава плаћања, без обзира на износ (и када је износ мањи од 10.000 евра), ако постоје основи сумње да се ради о прању новца или финансирању тероризма.

Чл. 79. до 81. прописана је заштита података у складу са међународним стандардима. Прописана је забрана дојављивања података прикупљених у складу са законом странци на коју се ти подаци односе или трећем лицу, као и изузеци од овог правила. Прописано је да подаци, информације и документација које Управа прикупи означавају одређеним степеном тајности. Искључена је одговорност обвезника и њихових запослених за штету учињену странкама и трећим лицима када поступају у складу са овим законом. Новина у односу на претходни закон је да се забрана из члана 79. Не односи код размене информација између два или више обвезника у случајевима који се односе на исту странку и исту трансакцију, под условом да су то обвезници из Републике Србије или треће државе која прописује обавезе у вези са спречавањем прања новца и финансирања тероризма које су еквивалентне обавезама прописаним овим законом, да се баве истом делатношћу, као и да подлежу обавезама чувања професионалне тајне и података о личности.

Члан 82. представља новину. Интенција овог члана је да се овлашћена лица и њихови заменици као и остали запослени који спроводе одредбе закона код обвезника заштите од могућих насилних радњи усмерених против њиховог физичког и психичког интегритета. Законодавац је на основу дугогодишње праксе у примени закона који регулишу ову област и на основу редовних контаката са обвезницима свестан и упознат са потешкоћама које су могу јавити у примени овог Закона, стога је оваква одредба уведена у закон. Неопходно је да обвезник буде свестан одговорности посла коју обавља овлашћено лице и његов заменик као и да се положај ових лица обезбеди и осигура од недозвољених радњи странака усмерених против њих како би се спречила ефикасна примена одредаба овог закона код обвезника.

Чланом 83. прописано је да Управа, други надлежни државни орган или ималац јавних овлашћења, обвезник и њихови запослени могу податке, информације и документацију прибављену на основу овог закона користити само за намене одређене законом. Подаци, информације и документација се прикупљају у циљу спречавања прања новца и финансирања тероризма, и не смеју бити коришћени за неке друге потребе.

Чл. 84. до 86. прописани су рокови за чување података код обвезника, надлежног царинског органа и Управе.

Чл. 87. и 88. прописане су евиденције које су дужни да воде обвезници, надлежни царински орган и Управа, као и садржина евиденција коју су у складу са законом дужни да воде други субјекти.

Чл. 89. до 95. одређени су органи надлежни за надзор над применом одредаба овог закона који се старају о спровођењу закона и наведена овлашћења за предузимање мера у случају када се утврди постојање неправилности или незаконитости у примени овог закона, као и начин вршења надзора. За вршење надзора над применом овог закона овлашћени су Управа, Народна банка Србије, Комисија за хартије од вредности, државни орган надлежан за инспекцијски надзор у области девизних и мењачких послова и игара на срећу, министарство надлежно за инспекцијски надзор у области трговине, министарство надлежно за послове поштанског саобраћаја, Адвокатска комора Србије.

Органи надлежни за надзор над применом одредаба овог закона су дужни да обавесте Управу ако код обвезника утврде неправилности, као и једни друге ако утврде чињенице које су од значаја за њихов рад.

Члановима 90. до 93. дефинисане су надлежности Управе у вршењу надзора над применом овог закона. Управа може вршити надзор посредно, слањем упитника обвезницима или захтева за достављање података, информације и документације, што је дефинисано чланом 91. Обвезник је дужан да на захтев Управе одговори најкасније у року од 15 дана од дана достављања захтева.

Посредан надзор дефинисан је чланом 92. и подразумева инспекцијски надзор код обвезника који се врши на основу анализе ризика и годишњег плана надзора. Овим чланом предвиђено је и да директор Управе издаје писмени налог чијим уручењем надзираном субјекту започиње инспекцијски надзор. Овим чланом дефинисани су поступак инспекцијског надзора, као и обавезе запослених у Управи који спроводе инспекцијски надзор код обвезника. Овим чланом, поступак инспекцијског надзора Управе усаглашен је са одредбама Закона о инспекцијском надзору („Службени гласник РС“ бр. 36/2015). Овим законом уређују се садржина, врсте и облици и поступак инспекцијског надзора, овлашћења и обавезе учесника у инспекцијском надзору и друга питања од значаја за инспекцијски надзор.

Уколико је обвезник онемогућио запосленог у Управи да изврши инспекцијски надзор, запослени је дужан да о томе донесе закључак. Рок у ком запослени у Управи треба да донесе закључак, као и које радње обвезника се могу сматрати онемогућавањем вршења надзора дефинисани су чланом 93. закона.

На основу члана 95. надзорни органи, који у оквиру вршења надзора над обвезницима открију чињенице које би могле бити повезане са прањем новца и финансирањем тероризма, дужни да о томе обавесте Управу.

Народна банка Србије врши надзор над применом одредаба овог закона код банака, друштва за управљање добровољним пензијским фондовима, даваоцима финансијског лизинга, друштвима за осигурање, друштвима за посредовање у осигурању, друштвима за заступање у осигурању и заступницима у осигурању који имају дозволу за обављање послова осигурања живота и заступника у осигурању за чији рад одговара друштво за осигурање и код платних институција, што је дефинисано чланом 94. У овом члану поред субјеката над којима Народна банка врши надзор дефинисани су и секторски закони на основу којих се врши надзор.

Остали надзорни органи, обвезници над којима они врше инспекцијски надзор над применом одредаба овог закона, као и закони на основу којих се надзор спроводи дефинисани су чланом 95.

Надзорни органи дужни су да о предузетим мерама у извршеном надзору, о утврђеним неправилностима и незаконитостима, као и о другим значајним чињеницима у вези са надзором одмах обавесте Управу. Чланом 96. овог Предлога закона прописано је да се обавештавање врши у писменој форми као и да су надзорни органи дужни Управи доставе примерак донетог акта. Такође, уколико у току инспекцијског надзора, надлежан државни орган установи неправилности и незаконитости, дужан је да обавести остале надлежне органе из овог Закона ако су у питању неправилности и незаконитости које су значајне за њихов рад. Такође, уколико надлежни органи открију или утврде чињенице које су или би могле бити у вези са прањем новца или финансирањем тероризма, дужни су да о томе писмено одмах обавесте Управу. Ове податке, информације и документацију могуће је доставити, у сарадњи са Управом, органу стране државе који обавља сродне послове који је упутио писмени ииобразложени захтев за достављање оваквих података или на своју иницијативу. Ова обавеза прописана је чланом 97. Закона.

Члан 98. прописује да су надзорни органи дужни да омогуће да им запослени код обавезника пријаве кршење одредаба овог закона. Овим чланом прописан је и минимум који надзорни органи морају да пропишу како би испунили обавезу увођења механизма за пријаву кршења одредаба овог закона, те тако морају да пропишу поступак за примање пријава, одговарајућу заштиту запослених код обвезника који пријаве кршење одредаба закона као и одговарајућу заштиту лица које је одговорно за кршење одредаба закона и заштиту личних података ових лица. Ставом 3. овог члана приписана је обавеза за обвезнике да интерним актима пропишу обавезе за интерно пријављивање кршења одредаба овог закона.

Органи који су овим законом одређени за органе надлежне за вршење надзора над спровођењем мера и радњи прописаних овим законом код обвезника имају обавезу да самостално или у сарадњи са другим органима донесу препоруке и смернице за примену одредаба овог закона, што је у складу са чланом 99. Препоруке и смернице надлежни органи доносе на основу познавања природе послова које обављају обвезници које контролишу и дају им најбоља упутства како да на најефикаснији начин прилагоде своје пословање одредбама овог закона и како да најефикасније испуне обавезе у погледу откривања и спречавања прања новца.

Чл. 100. до 106. прописују казнене одредбе и то привредне преступе и прекршаје. Казне које су одређене у овом закону су ефикасне, пропорционалне и одвраћајуће. Обезбеђен је одговарајући степен специјалне и генералне превенције, као и сразмерност санкција тежини и значају прекршаја. Постоји подела привредних преступа на теже и лакше. Тако су поступци којима се крше основна начела и прописани задаци прописани као тежи привредни преступи а поступци који представљају повреду мање значајних обавеза и чије се последице често могу санирати су сада лакши привредни преступи.

Новина овог закона у односу на претходни је члан 100. овог закона који се аналогно члану 94. закона који одређује над којим обвезницима Народна банка Србије врши надзор и на основу којих закона се тај надзор врши, позива на исте те законе који регулишу пословање поменутих обвезника и који прописују казнене мере за њихово неиспуњавање. Исто се односи и на Комисију за хартије од вредности и за вршење надзора над банкама, када се ради о кастоди и брокерско-дилерским пословима, друштвима за управљање инвестиционим фондовима и брокерско-дилерским друштвима.

Члан 101. предвиђа да се за кршење одредаба закона од стране осталих обвезника изричу казне прописане овим законом.

Још једна новина овог закона је члан 106. којим се уводи обавеза обавештавања о одлуци којом се изриче казна или друга мера. Надзорни органи након изрицања казне или друге мере за кршење одредаба овог закона дужни су да обавештење о томе и лицу коме је изречена казна или мера обајве на свом веб сјату. Подаци о лицу коме је изречена казна или друга мера као и период на који су ови подаци доступни на веб сјату надзорних органа морају бити у складу са прописима који регулишу заштиту података о личности.

Чл. 107. до 111. прописане су прелазне и завршне одредбе, којима је одређен рок од једне године у коме је обвезник дужан да радње и мере из члана 6. овог закона изврши у односу на странке са којима је пословна сарадња успостављена пре ступања на снагу овог закона. Предвиђено је и да се подзаконски акт донет на основу важећег Закона о спречавању прања новца примењује до доношења нових подзаконских аката, а важећи Закон о спречавању прања новца престаје да важи даном ступања на снагу овог Предлога закона. Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о спречавању прања новца и финансирања тероризма („Службени гласник РС”, бр. 20/09, 72/09, 91/10 и 139/14).

4. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

Не предвиђа се образовање нових органа већ коришћење постојећих ресурса код надлежних државних органа за примену овог закона. За примену овог закона потребно је обезбедити средства у буџету Републике Србије.

Доношењем овог закона није предвиђено запошљавање додатне радне снаге у државним органима. Постојећи стручни кадар који је до сада радио на пословима који су у складу са овим законом, наставиће да обавља свој посао.

Запослени у Управи који спроводе надзор над применом овог закона код обвезника, добили су надлежност да контролишу извршавање послова у складу са овим законом код јавних бележника. Додатне послове Управа ће обављати са постојећим стручним капацитетом, јер закон не предвиђа образовање додатних унутрашњих јединица и ангажовање нових запослених у Управи.

Једна од новина овог закона је да Управа даје мишљења о примени овог закона у сарадњи са надзорним органима. Досадашња пракса је била да мишљења о примени закона даје само Управа. Међутим, пракса у спровођењу закона који регулише ову област показала је да мишљења Управе и мишљења органа надлежног за спровођење надзора код обвезника нису усагалашена. Како би се избегле ситуације у којима се мишљења државних органа разликују и стварала правна несигурност, договором надлежних органа решено је да се мишљења дају заједнички, усаглашавањем мишљења Управе и надзорних органа. Овакаво решење може довести до тога да запослени у надзорним органима, који до сада нису имали такву обавезу, морају да сарађују са Управом у пословима давања мишљења о примени закона, што може захтевати додатно ангажовање запослених на овим пословима.

5. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА ПО ХИТНОМ ПОСТУПКУ

Извештај комитета Савета Европе Манивал, поред оцене да постоји неусаглашеност са међународним стандардима у овој области, садржи низ обавезујућих препорука, које је неопходно усвојити до маја 2017. године, када Република Србија мора да докаже конкретне напретке у свакој од кључних области које су оцењене лошом оценом, у супротном ће бити стављена на листу држава које не примењују међународне стандарде у овој области.

На основу објављених оцена у Извештају комитета Манивал Република Србија улази у појачани надзор од стране овог комитета, што имплицира обавезом извештавања Комитета у априлу/мају 2017. године о предузетим активностима на исправљању утврђених недостатака.

Доношење овог закона има за основни циљ да се, узимајући у обзир коментаре и препоруке из Извештаја, законски оквир за борбу против прања новца и финансирања тероризма унапреди како би се систем имао полазну основу за поправљање ефикасности и делотворности. Због свага наведеног је неопходно да се у најкраћем року изврше све припреме које подразумевају и доношење новог Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма.